

Mennta- og menningarmálaráðuneytið
Sölvhólgata 4
101 Reykjavík

Umsögn: Mál nr. 26/2020. Tillaga um að færa námslok félagsliða af hæfniprepi 2 á hæfniprep 3

Íslenskur vinnumarkaður er mjög kynjaskiptur hvað varðar atvinnugreinar, t.d. eru konur áberandi í umönnunarstörfum á meðan karlar eru áberandi í störfum sem snúa að mannvirkjagerð. Kynjaskipting í námsleiðavali endurspeglar vinnumarkaðinn að nær öllu leyti því mikill meirihluti kvenna hefur sótt sér óformlega starfsmenntun og stutt starfsnám vegna hefðbundinna kvennastarfa, þ.e. við umönnun barna, fatlaðra og aldraðra.

Félagsliðar er tiltölulega ung starfsstétt sem starfar í almannaþjónustunni. Samkvæmt upplýsingum Hagstofu Íslands þá hefur þjónustuþegum þeirra fjölgað síðustu ár. Fötluðum fer fjölgandi og sömu sögu er að segja af öldruðum með hækkandi lífaldri Íslendinga (Hagstofa Íslands). Því er þörf á að efla menntun þeirra sem koma til með að annast aldraða í framtíðinni til að þeir geti skilað aukinni fagmennsku. Samkvæmt rannsóknum þykir þessum starfshópi þeir ekki hafa fengið að njóta sín í starfi sem fagmenn.

Staðan í dag er þannig að konur eru mikill meirihluti þeirra sem ljúka stuttu starfsnámi á öðru hæfniprepi samkvæmt námskrám framhaldsskóla, svo sem félagsliða-, leikskólaliða- eða stuðningsfulltrúanámi. Á fyrri tíð sóttu konur kvennaskóla, sem nú hafa verið aflagðir, en karlar sóttu fremur í löggilt nám í iðnskólunum. Sú staðreynd vekur þá spurningu hvort sú menningararfleifð sé enn þann dag í dag áhrifavaldur þegar kemur að menntun kvenna og stöðu þeirra í atvinnulífinu. Arfleifð fyrri tíma virðist einkenna menntunaraðgengi kvenna þar sem boðið er upp á stutt starfsmenntanámskeið, 60-324 klukkustunda. Þar sem umrætt starfsnám á framhaldsfræðslustigi og framhaldsskólastigi iðulega það stutt að það nær ekki lögvernduðum réttindum til viðkomandi starfs. Karlar eru mikill meirihluti þeirra sem iðnnámi ljúka á þriðja hæfniprepi. Í raunfærnimati er reynsla og þekking metin og hafa karlar eftir það haft tækifæri á að fara í framhaldsskóla, tekið þær einingar sem vantar og útskrifast með sveinspróf í iðn sem er á hæfniprepi þrjú.

Nám til félagsliða á þriðja hæfniprepi er nauðsynlegt eins og starfið hefur þróast og hver staða og markmið eru með þjónustu við hóp þeirra sem félagsliðar sinna sem eru ýmist á

öldrunarstofnunum, í heimahúsi eða á vergangi án heimilis í þjónustu Reykjavíkurborgar. Innan framhaldsskólans verður til meiri fjölbreytileiki til að ljúka fagnámi á þriðja hæfniprepi sem veitir þeim sem ljúka námi meiri réttindi til að starfa sjálfstætt eða með öðrum í þverfaglegri vinnu. Endurnýjun þarf að verða þar sem stéttin hefur háan lífaldur sem endurspelgar hverjir hafa sótt námið hingað til. Síðast en ekki síst þá þarf að gera námið að raunverulegu vali fyrir pilti þar sem konur eru að stærstum hluta í náminu. Karlar velja líkt og áður að fara frekar í iðnskóla og ljúka námi til lögverndaðra, hefðbundinna karlastarfa sem hafa notið meiri virðingar og eru yfirleitt betur launuð. Því ber að fagna því að félagsliðanám fari af öðru hæfniprepi á það þriðja.

Efla þarf raunfærimat þeirra sem eru í starfi og meta má á móti námskrá félagsliða í framhaldsskóla. Í framhaldi af því verður til námskrá innan framhaldsfræðslunnar fyrir þann markhóp sem öðlast færni og styrk til að sækja lokapróf á þriðja hæfniprepi innan framhaldsskólakerfisins. Mikill viðurkenning er að framhaldsfræðslan (lög um framhaldsfræðslu nr. 27/2010) sem fimmta grunnstoð menntakerfisins hafi gert einstaklingum kleift að vaxa og njóta almenns menntunarstigs. Með því hefur þeim fjölgað sem hafa lokapróf og í upphafi var lögð áhersla á mikilvægi þess að flæði milli framhaldsfræðslunnar og til að mynda framhaldsskólakerfisins yrði sem sterkust.

Að lokum þá ber að fagna því að ný starfsstétt hefur orðið til innan framhaldsfræðslunnar og sérstaklega fyrir þá sem þjónustu þeirra fá notið. Félagsliðum þarf að skapa vinnuaðstæður í samræmi við ábyrgð, álag og jafnræði til menntunar á við aðrar fagstéttir. Það er einnig í anda jafnréttislaga nr. 10/2008 að vinna að jöfnum áhrifum kvenna og karla í samfélaginu, að staða kvenna verði bætt og möguleika þeirra í samfélaginu því enn sem komið eru félagsliðar nær eingöngu konur.

Akureyri 28. febrúar 2020

Arna Jakobína Björnsdóttir

Gsm 8977886